

Kuran’da “salat” kavramını incelediğim yazı dizime devam ediyorum.

(Not: Bu yazı diğer yazılarımla gibi, çalışma notlarımdan diğer Kur’an çalışmalarına sunulmasından ibarettir.)

Önce kelime kelime Nisa 101’i okuyalım. Yoğunlaşacağım kelime no 15.

#	kelime	anlam	kök
1	ve iza	ve zaman	
2	derabtum	sefere çıktığınız	ضرب
3	fi		
4	l-erdi	yeryüzünde	ارض
5	feleyse	yoktur	ليس
6	aleykum	size	
7	cunahun	bir günah	جنح
8	en		
9	teksuru	kısaltmanızdan ötürü	قصر
10	mine	-dan	
11	s-salati	salat-	صلو
12	in	eğer	
13	hiflum	korkarsanız	خوف
14	en		
15	yeftinekumu	size bir kötülük yapmalarından	فتن
16	ellezine	kimselerin	
17	keferu	inkar eden(lerin)	كفر
18	inne	muhakkak ki	
19	l-kafirine	kafirler	كفر
20	kanu		كون
21	lekum	sizin	
22	aduvven	düşmanınızdır	عدو
23	mubinen	açık	بين

4:101’de “yeftinekumu kelimesine çevirilerde verilen anlamlar dikkatimi çekti. Oysa ki bu kelime Türkçe’den de aşina olduğumuz bir kelime : Fitne.

“Kafirlerin sizi **fitnelemelerinden** çekinirseniz salat’tan kısaltmanızda günah yoktur. “

İlginçtir, çevirilerde bu kelimeye her anlamı vermişler ancak bir kez “fitne” demeyi deneyen

olmamış.

üzerinize saldırmasından korkarsanız.....

size baskı, zulüm ve işkence etmesinden korkarsanız.....

size baskı, zulüm ve işkence etmesinden korkarsanız.....

kötülükte bulunmalarından korkarsanız.....

fenalık yapmasından korkarsanız.....

sizi tuzağa düşürmelerinden korkarsanız.....

baskınından korkarsanız.....

Sebebi, ayette “savaş” halinden bahsedildiği zannı ve namaz da bir ritüel ise bize (Kuran’da hiç belirtilmemiş) rekatların nasıl kısaltılacağına ilişkin bilgisinin verilmiş olduğu düşüncesi. Bu düşünceye durumu uydurabilmek için “FİTNE” “kelimesine tamamen yorumsal, keyfi anlamlar verilmiş. (Korku halinde namazları kısaltmak anlayışı nasıl “seferilikte/yolculukta/seyahatte 15 günden az kalınacaksa namazlar 2 rekat kılınır’a dönüşmüş anlamak imkansız, bknz tüm ilmihal kitapları namazda seferilik bahsi.)

Fitne: Sağlam olanın çürüğünden ayrılması için altının ateşe atılması

Başka bir yazımda bahsetmiştim. Kuran fihristlerine “imtihan” yazıp arattığınızda, pek çok imtihan kelimesi göreceksiniz. Oysa bunların yarısına yakını “bela” kalanı da “fitne” kelimesi. Çok ilginç, göz göre göre zaten Kuran’da var olan başka bir kelime, bu ikisinin yerine kullanılmış.

Örnek:

Biz onlara bir **imtihan** olarak o dişi deveyi göndereceğiz. Sen onları gözetle ve sabret.

Burada Kuranda zaten 2 kez geçen ve bu ayette geçmeyen bir kelimenin üzeri çizilip yerine “imtihan” kelimesi eklenmiş. Oysa bu ayette geçen kelime “fitne”.

Biz onlara bir **FİTNE** olarak o dişi deveyi göndereceğiz. Sen onları gözetle ve sabret.

Şu ayet hem içerisinde fitne kelimesini barındırıyor hem de anlamı konumuz bağlamında çok manidar:

5:41 Onlar, durmadan yalan dinleyenler ve senin huzuruna gelmiyen başka bir kavim için, casusluk edenlerdir. Yerli yerinde hak olarak söylenen kelimeleri sonradan değiştirirler: “- Eğer size şu verilirse, onu kabul edin, verilmezse sakının” derler. Allah kimin **FİTNEYE** düşmesini dilerse, asla sen onun lehine Allah’dan hiç bir şeye sahip olamazsın.

(Acaba kendi istedikleri sonuçları çıkarmak ve Kuran’ın gerçek mesajını saklamak için rivayet avcılığı yapanlardan mı bahsediyor?)

2:191**FİTNE**, adam öldürmekten daha kötüdür.....

Özetle, burada vurgulanan gerçeğin üstünü örtücülerin bize “kötülük” yapmasından değil “fitnelemesinden” endişe ediyoruz. Bu çok önemli bir ayrıntı. Tüm gidişatı değiştiriyor.

Burada “fitnelenmek endişesi ve salat” arasında bir ilişki olmalı.

Ne deniyordu?

“Salâtında pek bağırma, pek de gizleme ikisinin arası bir yol tut (17:110)

..... Sükara (sarhoş/ ne dediğini bilmez) iken salata kalkışmayın, ne dediğinizi bilinceye kadar bekleyin... (4:43)

Bu noktada 2-3-4 no’lu yerlerde geçen “yeryüzünde sefere çıktığınızda” ifadesini incelemek istiyorum. Bu ne demek? Savaşa gitmek mi?

73:20:

.....bir başka kısmınız da Allah'ın lütfünü, ihsanını elde etmek için **yeryüzünde yolculuk eder** ve başka bir bölük de Allah yolunda savaşıyor, artık, ondan, kolay geleni okuyun....

.....başkalarının Allah'ın lütfundan (rızk) arayarak yeryüzünde dolaşacaklarını ve daha başkalarının da Allah yolunda çarpışacaklarını bildi...

....yeryüzünde gezip Allah'ın lütfünü arayan başka kimseler ve Allah yolunda savaşan daha başka insanlar olacağını bilmiştir. Onun için Kur'ân'dan kolayınıza geldiği kadar okuyun....

Gördüğümüz gibi bu ayette “darabe fi-el arz” savaşa gitmek anlamında kullanılmamış. Zaten hemen yanında “savaşa gitmek” ifadesi yer alıyor.

O halde biz ifadeyi şimdilik “EL-ARZI DARB ETMEK” olarak bırakalım.

EI-ARZ'I DARB EDECEĞİNİZ ZAMAN FİTNEDEN ENDİŞE EDİYORSANIZ....SALAT'TAN KISALTABİLİRSİNİZ.

Ben şu çıkarımı yapıyorum:

Salat ettiğim zaman, belirli sözler, belirli hal ve tavırlar takınacağım. El arz'ı darb etme halinde demek ki gerçeğin üstünü örtücülerin benim “sözlerimden, belirli hal ve tavırlarımdan” başka anlamlar çıkarıp “fitneleme” ihtimalleri var. Eğer bu ihtimalden endişe ediyorsam “SALAT”ımı...

Tam bu noktada 9 no'lu kelimeye bakalım: GSR

“Kısaltmak” olarak anlam verilmiş bir kelime.

Kaf-Sad-Ra: become short, have little or no power, become niggardly, fall short, i.e. not to reach something, left/relinquish/abstain/desist/cease, took from its length, clip/shove, restricted/confined/limited, kept within certain bounds or limits, restrain/withheld, hinder/prevent, contract or draw oneself together, obedient, last part of day. qasr (pl. qusur) – ample and spacious house, castle, palace.

• Kelimeler

#	kelime	anlam	kök
1	veihvanuhum	kardeşleri ise	اخو
2	yemuddunehum	onları çekerler	مدر
3	fi	içine	
4	l-gayyi	azgınlığın	غوي
5	summe	sonra	
6	la	hiç	
7	yuksirune	yakalarını bırakmazlar	قصر

Yukarıdaki ayette de GSR fiil formunda kullanılmış, ancak “kısaltmak” anlamı verilmemiş. Bu noktada Arapça bilgim yetmediği için ve salat’ın bir ritüel olmadığı bilgisine kanaat getirdiğim için, Kuranda “saray” anlamında dahi kullanılan ve tam çözmediğim bu kelimenin anlamının bu ayette “kısaltmak” olmadığını düşünüyorum. Çünkü “kusur” kelimesi de buradan geliyor. “Salatınızı kusurlu halde (olması gerektiğinden biraz farklı vb..) yerine getirmenizde günah yoktur” gibi bir anlama bir miktar da sezgisel kanaat kullanarak ulaşıyorum.

(Kuran’ın hiçbir yerinde belirtilmeyen “rekat sayısı”nı azaltmak bir günah sebebi nasıl olsun?)

Sonuç olarak ben ayeti şöyle anladım:

El-arz’ı darb ettiğiniz hallerde, salat’ınızın kafirlerin sizi fitnelemesi için bir sebep oluşturacağını düşünüyorsanız, salatınızda olması gerekenden bir miktar eksilmenizde/onu ideal olandan bir miktar eksik yapmanızda günah yoktur.

Salat ki ,ne dediğinizi bilerek yapılması gereken; bağırmadan ve gizlemeden yapılması gereken bir eylem; eğer kafirlerin fitnesinden endişe ediyorsanız ona göre tedbirler alarak yapın ancak salat etmekten asla geri durma seçeneğiniz yok!

Not 2: Bir sonraki ayette, “yeryüzünde sefere çıktığınızda” ifadesini “savaş hali” olarak anlamamızı gerektirecek kavramlar yer alıyor. Ancak ben özellikle ve bilerek ayetleri bağlamsız olarak inceliyorum. Yoksa bu ayetteki “fitne” kelimesini yakalayamazdım. Çünkü uzun yıllar 102. no’lu ayet sebebiyle 101 ve 103 no’lu ayetlerdeki önemli kavramları kaçırmışım. Şu an biliyorum ki, yeryüzünde sefere çıktığımızda kafirlerin fitnesinden

korkuyoruz, bize saldırmamasından değil. O zaman, 102 no'lu ayeti incelerken orada geçen "silah" kelimesini daha dikkatli inceleyeceğim. Çünkü Kuran'ı genellikle kafamızda bir senaryo oluşturup; o senaryoda ısrar ettiğimiz durumlarda yanlış anlıyoruz. Elbette benim de yanlış anlama olasılığım var. Ben zaten bu olasılık sebebi ile Kuran çalışma notlarımı açıkça buraya yazıyorum.

Bu ayette yakaladığım bir başka kelime "kısaltma" anlamı verilen "GSR" idi. Bakın bir başka Kuran çalışırı da aynı kelimeyi yakalamış:

Güvensizlik durumunda ders kısa tutulacak ama burada sözü edilen sürenin kısaltılması değildir. Buradaki "taksuru" sözcüğü sınırlandırmak, yetersiz yapmak, azaltmak, savsaklamak, yoksun bırakmak, özetlemek anlamlarına geliyor. Tehlike durumunda dersin yalnızca bir parçasını yapmak, özetlemek, uzun uzadıya yorumlamadan yalnızca ayet okumak olarak anlaşılabilir. Sözcüğü "kısaltmak" yerine "sınrlandırmak" diye çevirmek daha uygun. Süre olarak kısaltmanın örneği 73:3 ayetinde veriliyor (https://gerceginkitabı.wordpress.com/2020/05/08/kurandaki-salat-ve-namaz-arastirmasi-1-ayetler/)

17.08.2023

Gelen bir yorum:

fitne sözcüğü; büruc 10, yunus 83 ve hac 11 ayetlerinde net olarak "kötülüğe/zarara/belaya uğratma" anlamında kullanılmış. ankebut 10, tevbe 126 gibi başka ayetler de tartışmaya açılabilir. nisa 102'de de kafirlerin salat esnasında baskın arzusundan bahsediliyor. yani fitne sözcüğünün muhtevası bir sonraki ayette açıklanıyor. silahın ise kafirlerin baskınını caydıran bir etken olduğu belli. bu kelime kuran'da yalnızca bu ayette kullanıldığı için şu link de anlamaya yardımcı

olacaktır: <https://www.kuranmeali.com/Aciklama.php?id=708&islem=mufredat>

sonuç olarak, nisa 101 ayetindeki fitne sözcüğüne yapılan meallere katılıyorum.

selamlar.

Yorum kısmında yazı alanı yeterli olmadığı için yoruma cevabımı buradan ekliyorum

Selamlar,

Öncelikle okuduğunuz, karşı argüman olarak ayetleri sunduğunuz için teşekkürler. Kuran okuyarak en doğrusuna ulaşmak dileğiyle.

Öncelikle şunu belirteyim. Kuran'da bir kökten türemiş tüm kavramlar kök anlam ile ilişkilidir. Yani, türeyen tüm kelimeler başını kök anlamdan kopartmaz. FTN kökünün anlamı "sağlam olanının çürüğünden ayrılması için altının ateşe sokulması" ise bütün türev kavramlar bu kök anlam ile ilişkili olmalıdır. Öte yandan bir kavram bir yerde "kötülük" başka yerde "musibet" başka yerde "fitne" anlamında geçmez. Hele hele örneğin "musibet" diye oraya yerleştirdiğiniz kelime zaten Arapça'da varsa hele hele o kök veya türevleri zaten Kuran'da geçiyorsa (9:50) , tutup zaten geçen bir kelime için kullanmanın elle tutulur tarafı yoktur, keyfiliktir. Bu keyfiliği ayıklayabilmek için her kavramda olduğu gibi içerisinde bütün FTN geçen ayetlere bağlamları ile bakıp karar vermeye çalışıyorum.

Benim anlama yöntemim bu şekilde. Siz mevcut mealleri doğru kabul edip, buradan geriye giderek "fitne" kelimelerinin yerine anlam atayan mealleri onaylıyorsunuz. Ancak ben diyorum ki, işkence, musibet, kötülük vb. bunlar başka kelimeler. Yerine konulamaz. Allah musibet demek isteseydi musibet, azab demek isteseydi azab, imtihan demek isteseydi imtihan derdi zaten. Dememiş, fitne demiş. Şu halde ben ise "fitne" kavramından emin olduğum için diğer emin olduğum kavramlar ile birlikte meallerdeki çelişkileri tekrar değerlendiriyorum. Özetle böyle.

"Fitne sözcüğü; Büruc 10, Yunus 83 ve Hac 11 ayetlerinde net olarak "kötülüğe/zarara/belaya uğratma" anlamında kullanılmış." diyorsunuz. Ben de diyorum ki değil.

Hac 11: En-Nas'tan kimisi Allah'a HARF üzere kulluk eder. Ona HAYR isabet ederse, onunla huzura kavuşur. Ve eğer ona FİTNE isabet ederse...

Şimdi burada FİTNE kelimesi yerine MUSİBET, FENALIK, BELA, KÖTÜLÜK gibi anlamları koyunca sanki anlam oturuyormuş gibi durması, anlamın bu olduğunu göstermez. Bazen bir kapiya yanlış anahtarı sokarız, anahtar olduğu gibi kapiya girer ama çevirip açamadıktan

sonra anahtar yanlıştır.

Ayetleri anlarken tüm kavramlar önemlidir. Tam yerine oturtamadığımız kavram var ise, mecburen bir anlam veririz, bu durumda ise anahtar kapıya girer ama kapıyı açmaz. Mecburan anlam vermek yerine ilgili kavramları tam anlamaya çalışmak gerekiyor.

HAYR kavramı, özgürleştirici eylemlerdir, seçim ile ilgilidir. HYR kökünden gelen “muhtar” seçilmiş, “ihtiyar” seçme yeteneğine haiz, “hıyar” özgür olma anlamlarına gelir. Hayır ise dilimize “hayırlı cumalar, hayırlısıysa” gibi anlamlarda yerleştiği için buna da ayette “başımıza iyilik, güzel şeyler gelince” gibi anlıyoruz ayeti. Ayette bu HARF üzere kulluk eden en-NAS, bazen özgürleştirici eylem meyveleri içerisinde olabiliyor ama demek ki bu durumda bilinçli tercihi yok; çünkü ayette “harf üzere olan en-Nas” diye özellikle belirtiliyor. Bu kişiler bir FİTNE’ye yani ayıklanma süreci yaşayınca sapır sapır dökülüyorlar özetle.

Bakın kavramları yerli yerine koyunca nasıl değişik nüanslara ulaşıyoruz.

10:83’te de yine “işkence, bela, kötülük” gibi anlamlar verilip meselenin esas nüansı ortaya konulmamış. Anahtarımız yine kapıya girmiş ama kapıyı açmıyor. Tabi burada yine yanlış anlamlar verilen zürriyet, melei gibi kavramlar var o sebeple bu kadarla kesiyorum. Özetle yine burada bir ayırışmadan/fitnelenmeden çekinme vurgusu var. 10:85’de “bizi zalim bir kavim için FİTNE kılma” diyorlar. Bunu neden “bizi zalim kavim için musibet/bela/fenalık kılma” diye çevirmiyorlar? En iyi çeviren “bizi o zalim kavmin fitnesine düşürme” diye çevirmiş. Ayette açıkça “bizi zalim kavim için fitne kılma” diyorlar. Demek ki bu fitne kavramı kötülük/musibet değil; başka bir kavram. Asıl anlamın yerine başka anlam koyunca bazı ayetlerde uyuyor gibi gözükse de işte böyle uymayan ayetler bize yol gösteriyor.

85:10 Ayetteki “fitneye” azab demişler, işkence demişler de bir fitne dememişler. Sadece ayete bakıp oraya “işkence” kelimesini yerleştirtince oluyor gibi gözükmesi olduğunu göstermez. Bu ayet başından buraya kadar mümin ve müminat’ın FİTNELENMESİNDEN bahsediyor.

Nisa 102’deki silah konusuna şimdilik girmiyorum çünkü orada bakılması gereken başka kavramlar var. Örneğin bildiğimiz silahları “almak” için “huzu” filli kullanılmıyor olsa gerek.

Peki 4:102, 10:85’de “bizi zalim bir kavim için FİTNE kılma” diyenler ile ilgili olabilir mi?